

Geïnspireerd op een
waargebeurd verhaal

NORTH
AUDIO
PUBLISHING

CARLY SCHABOWSKI

De
horlogemaker
van Dachau

ROMAN

Vertaald door Juliette van der Loo en Geerte Scheper

CARLY SCHABOWSKI

**De horlogemaker
van Dachau**

Vertaald door Juliette van der Loo & Geerte Scheper

NORTH AUDIO PUBLISHING

*Voor mijn vader, die mijn eerste boek geweldig
vond. Ik hoop dat hij net zo onder de indruk is
van dit boek!*

PROLOOG

Cornwall, Engeland

1980

De koude winterlucht kwam door het open raam de slaapkamer binnen. Ze rilde in haar slaap.

Haar neus was koud toen ze wakker werd en ze trok de dekens over haar hoofd. Ze wist dat ze gewoon haar bed uit kon gaan om het raam dicht te doen, maar dat had ze nog nooit gedaan. Zelfs niet als het regende of als het sneeuwde en de ijsbloemen op het raam verschenen. Ze hield van de vrijheid om zelf te beslissen of ze het raam open- of dichtdeed. Het was een beetje gek, maar het was een bijna dwangmatige gewoonte geworden, een gewoonte die ze niet kon loslaten.

Uiteindelijk draaide ze zich om met haar gezicht naar het raam, waardoor de dekens van haar gezicht gleden. Een flauw schemerlicht viel de kamer binnen. Typisch voor een vroege winterochtend, wanneer het licht pas laat de aarde vindt en de zonnestralen door paars-grijze wolken worden afgezwakt.

Het was zover.

Ze rilde. Niet van de kou, maar van het besef dat het echt ging gebeuren. Dé ontmoeting. Eindelijk zou ze hen in de ogen kunnen kijken en laten zien wie ze vroeger was. Ze kwam overeind en met de elegantie van een danseres zwaaide ze haar benen uit bed. Om de bloedsomloop op gang te brengen, bewoog ze haar voeten. Daarna kleedde ze zichzelf bedachtzaam aan. Ze koos een getailleerde korenblauwe jurk en bond haar haren in een losse knot bijeen. Ze stond op en keek naar zichzelf in de passpiegel en kneep haar ogen

half dicht. Wanneer ze door haar wimpers tuurde, zag ze zichzelf weer als een jonge vrouw. Vervolgens deed ze haar ogen wijd open om te zien hoe ze nu was. De fijne lijntjes op haar gezicht en plukjes grijs in haar haar maakten de tijd die verstreken was zichtbaar. Elk deel van haar vertoonde de tand des tijds. Getekend door minuten en zelfs door seconden.

Ze deed wat lichtroze lippenstift op en bracht rouge aan op haar bleke wangen. Ze was er klaar voor. Terwijl ze de slaapkamer uit wilde lopen, greep haar rechterhand plotseling haar linkerpols. Ze voelde de zachte huid onder haar vingers. *Hoe kon ik dat nou vergeten?*

Ze opende haar sieradenkistje en pakte er een gouden horloge uit. De edelsteentjes in de band fonkelden voorzichtig in het fletse licht.

Terwijl ze het omdeed, keek ze naar buiten.

Het sneeuwde.

HOOFDSTUK ÉÉN

Isaac

Januari 1945

De hemel zag eruit als een fluwelen doek met speldenprikgaatjes waar het licht doorheen schitterde. Isaac keek naar de sterren. Hij wachtte tot eentje zich zou losmaken en door de grote leegte zou schieten. Een vallende ster die een lichtspoor zou trekken met daarin genoeg wensen voor een heel jaar.

Zijn adem hing in wolkjes boven hem en kringelde omhoog als die van een draak. Hij moest het al snel opgeven en weer naar beneden kijken, om zich te concentreren op zijn knerpende stappen die diep wegzakten in de bevroren sneeuw.

Om hem heen was er niets dan stilte. Dat vond Isaac niet eng, het kalmeerde hem juist. In de stilte lag geen bedreiging, geen dood. In de stilte waande hij zichzelf en de mensen om hem heen veilig.

Hij kwam bij de hoek van de straat die hij al zijn hele leven kende. Er lag nu een dik pak sneeuw, waardoor het leek alsof hij zich in een andere wereld bevond. Eentje die schoner en misschien wel hoopgevender was. Als kind had hij met zijn vrienden in deze straten gespeeld, terwijl zijn vader in de winkel aan het werk was. Hij repareerde daar klokken en sloten en eigenlijk alles wat onherstelbaar leek. Hij was trots geweest op zijn talent om het ingewikkelde mechanisme van een reisklok te doorgronden of het raadsel van een puzzeldoosje op te lossen, zodat de eigenaar weer bij zijn sieraden kon. Altijd als hij 's avonds vertelde hoe het hem eindelijk gelukt was zijn laatste opdracht te voltooien, straalde zijn gezicht. Het kon dan gaan over een horloge dat hem toegezonden was door een man uit Engeland, die bij hem

kwam omdat iemand hem had aanbevolen om zijn uitstekende dienstverlening. Of het ging over een draaimolentje met kleine gouden muisjes onderin een reisklok, gebracht door een dame uit München. Isaac had vele avonden doorgebracht, luisterend naar de verhalen van zijn vader over tijdsmechanismen of vergrendelde schatkisten. Het gaf hem het gevoel dat zijn vader meer deed dan alleen spullen repareren, hij beleefde avonturen.

Hij schudde de herinnering van zich af, terwijl hij de straat overstak richting de winkel die nu van hem was. Hij keek naar links en rechts en bleef even staan om er zeker van te zijn dat de stilte hem nog steeds goedgezind was. Toen hij de sneeuw van het slot veegde, raakte zijn arm het laagje poedersneeuw op de deur. Er werd een hoekje van een gele ster zichtbaar. Een ster die hij nu ook op zijn kleren droeg.

De klik van de klink leek te hard voor de stille straat. Isaac maande 'm zachtjes tot stilte, alsof hij zou luisteren, als een baby die gesust wordt door de stem van zijn vader.

Hij opende de deur en met een plof viel er sneeuw van het laaghangende dak op de grond. Isaac voelde dat zijn hart er sneller van ging kloppen. Hij deed voorzichtig de deur achter zich dicht en zag dat zijn voetstappen alweer werden bedekt door de vallende sneeuw.

Er hing een kale gloeilamp in het midden van de ruimte. Hij durfde het licht niet aan te doen, daarom stak hij een scheefgezakte kaars aan, eigenlijk niets meer dan een hoopje gesmolten was.

De winkel was nu al bijna een jaar gesloten. Er lag inmiddels een dikke laag stof op de glazen vitrines, waardoor de gouden, bronzen en zilveren horloges en klokken die erin lagen bijna niet meer te zien waren. In de hoek stond een staande klok langzaam de seconden weg te tikken, resonerend in de stilte.

Isaac liep naar zijn stoel achter de toonbank, de vloerplanken kraakten onder zijn voeten. Hij ging zitten en zette de kaars op het werkblad. Hij wreef over zijn been, als kind had hij door een ongeluk letsel opgelopen en

de kou maakte de stijfheid erger. Door de angst die hem in zijn greep hield, voelde zijn hart net zo verstijfd als de spieren en pezen in zijn been.

Hij hield zich vast aan het werkblad en zakte langzaam op handen en knieën. Met zijn door artrose verbogen vingers wrikte hij een plank uit de vloer. Daar was zijn kostbaarste bezit, het zakhorloge van zijn grootvader. Hij ging weer op de stoel zitten en drukte op de kleine sluiting. Het eenvoudige gouden klepje klikte meteen open en hij zag de wijzerplaat. De wijzers stonden stil op tien voor half vier. Isaac tikte op het glas. Als kind deed hij dat ook, alsof door het kleine tikje de wijzers weer zouden gaan bewegen.

‘Dwaas,’ zei hij in de stilte. ‘Dwaze oude man.’

Het liefste zou hij het horloge in zijn zak doen en mee naar huis nemen. Maar hij wist dat dat niet kon. Dit was slechts een bezoekje aan een oude vriend, aan een herinnering. Aan iets van zijn familie wat nog vlakbij was. Hannah, zijn vrouw, was tien jaar eerder gestorven, voordat de wereld gek was geworden en voordat haar familie in Berlijn was opgepakt en spoorloos was verdwenen.

Inmiddels wist Isaac waar ze naartoe waren gebracht, maar toen was het alsof ze in rook waren opgegaan. Hij was nu blij dat Hannah dat niet had hoeven meemaken.

Hij deed het horloge dicht en ging met zijn hand over het gladde ronde metaal. Hij wilde het al heel lang graveren, maar wist nooit wat hij zou tekenen of schrijven. Nu legde hij het op het werkblad en pakte zijn kleinste burijs om te graveren. Langzaam en zorgvuldig schreef hij zijn naam ‘Isaac Schüller’ en vervolgens ‘herinner mij’ en ‘januari - 1945’.

Toen hij eenmaal klaar was, blies hij op het gouden verguldsel. Vanonder het laagje goudpoeder kwam zijn vakwerk tevoorschijn. Hij veegde het schoon en wikkelde het horloge in een doek. Het bundeltje legde hij weer terug op de verstopplek en de plank sloeg hij vast met een vergulde spijker.

Zodra hij zijn taak had volbracht, treuzelde hij niet. Hij keek niet naar de kostbaarheden die hij achterliet. Hij wierp zelfs geen blik op de foto van

Hannah, die naast zijn in blauw leer gebonden kasboeken stond.

Met één adem blies Isaac de kaars uit. Langzaam opende hij de deur om te controleren of er niet iemand op straat was. Toen ging hij weg.

Hij deed de deur niet op slot, zoals hij normaal altijd deed. Wat was het nut? Hij deed simpelweg zijn handen in zijn jaszakken en met zijn hoofd gebogen tegen de ijskoude wind liep hij naar huis. In een poging gelijke tred te houden, liet zijn pijnlijke linkerbeen een wat grotere afdruk achter in de sneeuw dan zijn rechter.

Isaacs huis was maar klein en lag in de vallei beschut tussen glooiende heuvels, waar in de lente sappig groen gras groeide en in de zomer felrode klaprozen, en waar stralend blauwe korenbloemen en margrietten op hoge stelen heen en weer wuifden in het briesje. Hij stond stil om naar die heuvels te kijken. Zijn huis was niet meer dan een donker silhouet daarbeneden en hij hoopte dat hij nog een lente mocht meemaken. Misschien wel, dacht hij. Het dorp was klein, slechts een paar honderd mensen die tussen de weilanden en akkers woonden. De plaatselijke politie stond er alleen op dat de davidster op hun kleding genaaid was en dat alle Joden hun zaken aan het *Reich* overdroegen. Maar niemand was ze nog komen oppakken. Zelfs zijn winkel hadden ze ongemoeid gelaten, het Reich was blijkbaar niet geïnteresseerd in de kleine schatten die daar bewaard lagen.

Toen hij weer ging wandelen, voelde hij in zijn nek iets kriebelen. Net als wanneer Hannah hem daar een kusje gaf in het voorbijgaan, als hij bij een zwak licht voorovergebogen zat te priegelen met de onderdelen van een horloge.

Hij draaide zich om en, stom natuurlijk, verwachtte bijna dat ze daar zou staan. Met haar crèmekleurige wollen sjaal om zich heen gewikkeld, haar lippen helder rood door de kou. Maar hij was alleen.

‘Dwaze oude man,’ zei hij hardop en hij lachte. De kou en vermoeidheid misleidden hem, besloot hij. Hij wilde zich net weer omdraaien toen hij twee